

Název studie Rodinné prostředí a prosociální orientace dětí

Autor Kateřina Suchánková

posudku

Celkové hodnocení

Předkládaná studie tematicky spadající do oblasti hledání vztahu mezi rodinným prostředím a prosociální orientací dětí pozitivně vyniká zejména svou ambicí zformulovat praktická doporučení.

Za jeden z hlavních nedostatků práce považuji velmi slabé, někdy zcela chybějící, odkazování na odborné zdroje, které bohužel celkově nepatřily mezi aktuální a některé měly spíše „učebnicový“ charakter (Frey, & Greif, 1987; Langmeier, & Krejčířová, 1998). Za klíčový limit práce považuji také absenci jakéhokoliv teoretického vymezení některých konceptů a kategorií. Příkladem by mohla být formulovaná očekávání spojená s dělením výchovných vlivů matky/otce na dceru/syna a měřené subškály, které úvodní souhrn poznatků nezmiňoval a objevují se až v hypotézách. Dalším významným nedostatkem výzkumu je také vlastní formulace hypotéz, při níž autorka používá budoucí čas a u tří hypotéz (H4, H5, H6) dokonce mluví o testování vlivu („... signifikantně více ovlivňovat...“) výchovného působení na míru prosociální orientace, což vzhledem k povaze výzkumu nelze zjišťovat a je tedy potřeba mluvit pouze o hledání vztahu.

Za nedostačující považuji také popis zkoumaného souboru, kde např. zcela chybí přiblížení způsobu jeho výběru. Postrádám také informace o výzkumném postupu (administrace dotazníků, jejich návratnost, motivace respondentů, souhlas rodičů...). Rovněž u popisu zvoleného metodologického rámce není zcela jasně vymezeno a zdůvodněno použití jednotlivých metod. Konkrétně způsob propojení kvalitativních metod a dotazníkové metody ŠRP (Škály rodinného prostředí?) není vysvětleno vůbec, stejně jako využití „kvalitativní analýzy dat“. Presentace výsledků je bohužel velmi nepřehledná a autorka v ní nejen opakuje chybný předpoklad nalezení vlivů, ale také samotné výsledky prokládá obecnými, nepodloženými tvrzeními (např. „Tato zjištění korespondují s údaji uváděnými v odborné literatuře, že mezi osobnostní determinanty ovlivňující prosociální zaměření dítěte patří mj. i

osobní zralost, sebedůvěra, nezávislost...“ str. 22). Použité statistické metody jsou popsány pouze jako měření „korelace“ a v tabulce č. 3 jsou pak znázorněny výsledky „t-testu“, což je z pohledu čtenáře nedostačující (je nutné popsat použitý způsob testování korelace, proč t-test a jaký druh...). Za nevhodný považují také zvolený styl tabulek, u kterých vysvětlivky týkající se hladiny statistické významnosti čtenář nachází až o dvě strany dál (tabulka č. 1), a které se nezaměřují na všechny důležité informace potřebné k zamítnutí/potvrzení hypotéz.

Přehlednost a lepší orientaci na získaná data a jejich zpracování by mohlo přinést jasné rozdělení částí obsahujících výsledky a diskusi (bohužel spolu v jedné kapitole „výsledky a diskuse“). Autorka své výsledky nediskutuje v kontextu aktuálních poznatků a bohužel se také vůbec nevěnuje případným omezením svého výzkumu nebo identifikaci intervenujících proměnných. Z toho může plynout rovněž skutečnost, že praktická doporučení autorka neadekvátně formuluje na základě výsledků předložené studie, která sice zjistila určité souvislosti, ale ne existenci kauzality. Pomocí vhodného propojení dosavadních zjištění v dané oblasti a vlastních příspěvků by některá předkládaná praktická doporučení jistě mohla být formulována bez obav. Celkovému dojmu z předloženého výzkumu bohužel neprospívají také slovní obraty typu „sestavená ze čtyřech“ (str. 16), používání zkratk bez předchozího upozornění (např. ŠRP, PBQ, str. 17) a nestandardní odkazování na použité zdroje přímo v textu (např. „Rosenhan, D. a Shote, G. H“, str. 14).

Silné stránky (za co chválit)

- Snaha o využití kvantitativních i kvalitativních metod
- Ambice spojená s formulováním praktických doporučení
- Dostatečně velký vzorek respondentů

Slabé stránky (náměty na zlepšení)

- Nesprávná formulace hypotéz - předpoklad testování vlivu, budoucí čas
 - Častá absence odkazů na odborné zdroje (případně odkazy na „učebnicové“ a ne příliš aktuální zdroje)
 - Absence úvodního konceptuálního vymezení některých zkoumaných „vlivů“ a subškál
 - Neupřesněný výběr výzkumného vzorku, použitých metod i výzkumného postupu
-

(včetně návratnosti atd.).

- Chybí konkrétní popis zvolených statistických testů a kvalitativní analýzy dat (z také toho plynoucí nejasnosti ve výsledcích)
-

Otázky pro autora studie

1. Jak probíhal výběr respondentů, jaká byla jejich motivace a jak jste se vypořádala s etickou otázkou výzkumu zaměřeného na žáky ve věku 12 až 15 let?
 2. Na základě jakých poznatků jste vycházela při formulaci hypotéz zahrnujících specifika vlivu výchovného působení matky a otce na syna a dceru (H4, H5, H6)? Jakým způsobem jste předpokládaný vliv zjišťovala?
 3. Jakým způsobem jste vybrala a vymezila měřené subškály soudržnosti, expresivnosti a konfliktnosti v H1, H2, H3?
 4. Jak byste konkrétně zdůvodnila a popsala zvolený postup při analýze kvantitativních a kvalitativních dat a jejich vzájemné propojení?
 5. Co považujete za zásadní limity Vašeho výzkumu a za možné intervenující proměnné?
-